

gladovnjaku Jaskertu. Drugokrat bodem Vam povedke o Vehtri Babi poslal, ktero tudi na Kranjskem poznate.

Fr. Pohorski.

Dopisi.

Iz Gradca 6. marca. J. K. Ko so žlahnoserčni domorodniki po „Novicah“ pretekle leta svoje hrepenjenje za slovenskimi igrokazi razodevali, smo polni enakih želj dela se prijeli, in smo več igrokazov unanjih narodov za slovensko gledališče pripravili. Mesca novembra lanskega leta smo bili v „Novicah“ obljubili, da bomo za letos vsaki mesec po en igrokaz na svitlo spravili, berž ko bomo najmanj 300 naročnikov zagotovljenih imeli. Razposlali smo bili v ta namen svojim prijateljem in znancom po Slovenii 30 naročilnih listov, od katerih smo jih samo 4 nazaj dobili, in sicer četrtega še le 13. februarja. Akoravno nam do 300 naročnikov še dokaj podpisov manjka, smo vendar prvo igro že v natis dali, in vsi p. n. gg. naročniki bojo naročene iztise do konca t. m. gotovo v rokah imeli. Ako se bomo s svojim prvim igrokazom prikupili, bojo drugi kmalo za njim sledili. — V kipečem preobilji slovanskega duha so nas nekteri prijatli opomnili, naj bi posebno igrokaze naših ostalih sorodnikov za Slovence posnemali. Takih misli smo tudi mi nekdaž bili, pa med českimi, poljskimi in ruskimi igrokazi nismo mogli do zdaj nobenega zaslediti, v katerem bi kaj slovanskega življenja izraženo bilo. Zatoraj bi nam gg. domorodniki posebno vstregli, ako bi nam takih igrokazov ovadili, brez razločka narodnosti, kateri bi se za Slovence lahko porabiti dali. Naj bo to našim spoštovanim prijateljem na njih prijazno prašanje tolaživen odgovor.

Na Reki. J. T. *) Pri nas na Reki nič posebnega novega ni; mislili smo, da bo saj horvaška normalna šola že letos za nas vesela novica, pa magistrat se ustavlja, boječi se, da „porta orientale“ se preveč slavjanstvu ne odpre, ker ga je po njegovi misli že tako preveč. Jez letos vsako nedeljo Vodnika razlagam, se vé da po slovenski, s poslušavci sem zadovoljen, tudi jih je precej; družega pol leta bom pa Prešerna začel, če bo količkaj mogoče, dvakrat na teden. Med učenci imamo čedalje več Slovencev, prav bistre glavice so večidel; učiti se morajo tudi horvaški, le kar jih v sedmo in osmo šolo pride, so tega prosti, toda slovenski se vsakako dalje učiti morajo; tega nobenega ne osvobodimo; pišejo naloge, da jih je veselje prebirati. Kaj bi se dalo še le v Ljubljani storiti, ko bi — — ? Rečani so pa čudni ljudje, po vsi sili hočejo Lahi biti, ali z vsem tem je farna cerkev tako horvaška, da niso samo pridige le domače, ampak tudi maša horvaška. Tiskar Ercole Rezza, čeravno sam Talijan, se vendar reškemu laštvu posmehuje; pravi, ko bi dosti kapitala imel, da bi le horvaške bukve tiskal; iz vseh krajev ljudje po njih poprašujejo, živ dokaz, da se tudi tukaj narodnost zbuja; zadnje leta je res Rezza že več horvaških bukev natisnil, tudi „Neven“ je pri njem izhajal. Na mestni laški normalni šoli pa se le besedica slovanski ne uči, še le na realni šoli imajo tudi horvaški jezik; bolj domača je farna šola; kar se pa okolice tiče, so se zadnjih 10 let po vseh večjih vaseh šole ustanovile; uči se zgolj horvaški, laški le deklinacije in konjugacije; ne vem čemu. Tudi nemščina je nekak priporočana — toraj trije jeziki ob enem!! Se vé, da se tudi nji le pro forma kaka minuta daruje, da se na vse strani volja spolni! Dozdaj te napake še ne delajo dosti kvara, ker so le, kakor sem rekel, forma — domača reč vsakako napreduje. Tudi po otokih so povsod domače šole se začele. Tam jih je bilo najbolj treba; popred je tam le laščina kraljevala. Velike zasluge ima za otoke šolski ogleda Volanić; če bi njega ne bilo, Bog vé, če bi še zdaj toskanske vijole

ne cvetele. Posebno marljivi za narodno učenje so mladi duhovni. Tudi po Istri je povsod napredek viditi, zlasti pa slovenski duhovni domači jezik branijo, in kar se dá, nadležno laščino odganjajo. Z nadušenjem so Istrani sl. škofa Dobrila sprejeli; z njegovim nastopom so prav za prav še le overe narodnega izobraževanja odpadle; laški škofje so podperali le laščino, in kakor škof, tudi fajmoštri in kaplani, zamere se boječi. Zdaj tega strahu ni, zato gré vse na bolje. Talijanstvo je dosti dolgo v Istri gospodarilo, pa s kakim dobičkom? Dežela je tako zaostala v vseh rečeh, kakor menda nobena druga v celem cesarstvu. — Tukaj po Reki se klati nekdo, ki išče Kranjcev, da bi jih v laplatske države v Ameriko za koloniste peljal. Pripoveduje jim, da bodo tam tako rekoč brez dela živeli; cukar, kafe, vino etc. raste tam samo etc.! Nekaj jih je že res preslepil. Tudi lani smo vidili tū nekega tacega kupca s človeškim mesom; bil je Dolenc. Tudi on jih je nekaj dobil, in mi je sam pravil, da jih misli vsih skupaj najmanj 4000 samih Kranjcev v Ameriko peljati. V ti reči je treba svariti! — Z Bogom.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Nismo se zmotili, da smo zadnjič tisto lučico miru, ki jo je unidan tolaživno pisanje francozkega vradnega časnika „Moniteura“ svetu pokazalo, le zapeljivo vešo imenovali. Od kakega gotovega znamenja za mir ni duha ne sluha, marveč sardinska armada se čedalje bolj pomnožuje in vojskine priprave na Francozskem tudi niso nehale; Sardinci že tako zlo memrajo, da cesar Napoleon prepočasi mota vojskino štrebo, da je minister Cavour unidan po časniku „Gazzetta del Popolo“ Lahom vseh dežel oklicati dal, „naj le še par mescov poterpijo“; pa tudi Lahi, ki v Parizu živijo, so že tako na škerpečh, da so te dni nektare zaperli, ker so prehudo zabavljali, da vse je polževo počasno. Iz vsega tega se vidi, kako silno so strune na Sardinskem in Francozkem že napete. Pa zakaj že niso začeli vojske? Za to, ker od ene strani še niso dosti pripravljeni za-njo; od druge pa za to, ker si cesar Napoleon na vso moč prizadeva, od angležke in pruske vlade obljubo doseči, da bi se ne vtikale v vojsko na Laškem. In res mu to prizadevanje, kakor se danes kaže, ni popolnoma spodletelo. Napoleon zagotavlja Nemčijo in Angleže svoje preserčne ljubezni in da ga nikoli ni misel obhajala, da bi hotel Nemčiji kaj žalega storiti; vès razpor zadeva le avstrijsko vlado in laško deželo; francozka vlada terja, da avstrijska armada zapusti papeževe dežele in da se razveže tista posebna zveza, v kateri avstrijska vlada stoji z nekterimi vladami srednjega Laškega kakor s toskansko modeneško itd. Napoleon s Sardinci vred obdolžuje avstrijsko vlado, da je ona kriva, da se v teh deželah ni že ustanovilo svobodnejše vladarstvo in da tako zatirovanje svobodnega življenja dela Lahe nezadovoljne in nepokojne. Da vse to je le pretveza, s katero se le iše prepir in začetek vojske, je očitno kot beli dan; zakaj, če ima francozka vlada toliko svobode na prodaj, da barantuje ž njo po ptujih deželah, naj bi je saj nekoliko prodala doma na Francozkem, kjer je nek ni skor več dobiti kot tičjega mleka. Vendar kdor prepira iše, ga stakne. Avstrijska vlada ima po dednih in rodovinskih pravicah do Toskane in Modene toliko oblasti, da je zveza, ktero ima naša vlada s tema državama: jima na pomoč priti v nemirnih časih, popolnoma upravičena, in da avstrijska vlada, kakor je dunajski vradni časnik „Wiener Ztg.“ 3 dni po tistem že večkrat omenjenem „Moniteurjevem“ pismu pisal, nikakor ne bo dala tistih pravic na Laškem iz rok. Okoli tega se suče sedaj večidel laški klopčič. To pa je tudi vzrok, da, ko bi trenil, je na Pruskem in vsem severnem Nemškem začel vès drug

*) Dragi Vaš dopis smo prejeli še le pretečeni teden; lepo prosimo večkrat kaj. Vred.

veter pihati. Časniki, ki so se še pred tednom grozili nad silovitostjo Napoleonovo in vlekli z avstrijansko vlado, so na vrat na nos druge strune napeli enoglasno terdijo: „da jim ni mar za vojsko, ako gré le za laško deželo.“ Tudi pruski minister Šleinie v svojem govoru ni najdel besede za Avstrijo. Kaj je lord Cowley na Dunaji opravil, se ne vé; pa kmalo se bo več zvedilo, ker 15. dan t. m. je imel spet v Pariz priti, in kmali potem se bo zbor začel. Čeravno ima ta zbor v prvi versti le moldavske in valaške zadeve presoditi, vendar tudi laške homatije morebiti saj oddelež pridejo v pogovor. In tako smo tudi danes še ravno tam, kjer smo pred tedni bili. Če pade sedanje ministerstvo angleško in pride druga stranka na verh, morebiti Palmerston, bojo pa spet druge reči.

— Presvitli cesar so dovolili s najvisjim sklepom od 4. t. m., da se smejo tudi taki vojašine oprostiti, kateri so se posledne mesce leta 1858 oženili.

— Lansko leto je zaukazala cesarska vlada, naj se pozvé in spiše, koliko dolga je v celem cesarstvu v zemljišnih bukvah vpisanega. Nek gospod Meinhardt Lonyay je to razglasil v „P. Ll.“, in iz tega povemo, da je intabuliranih na Krajnskem: po 5% 28 milijonov 767 tavžent in 152 fl. 17 kr., po menj ko 5% 1 milijon 144,778 fl. 12¼ kr., skup 29 milijon 911,930 fl. 29 kr., — na Štajarskem: po 5% 103 milijonov 553,962 fl. 28¼ kr., menj ko po 5% 4 milij. 69,632 fl. 54 kr., skup 107 milijonov 623,594 fl. 23 kr.; na Koroškem: po 5% 30 milij. 777,705 fl. 3¾ kr., menj ko po 5% 2 milijona 196,104 fl. 44¾ kr., skup 32 milij. 973,809 fl. 48 kr.; na Teržaškem, Goriškem in v Istri po 6% 12 milij. 452,559 fl., po 5% 15 milij. 512,125 fl., po manj ko po 5% 9 milij. 515,908 fl., brez obresti 7 milij. 407,463 fl., skup 44 milij. 888,055 fl. V celem cesarstvu pa je intabuliranih dolgov 1835 milijonov goldinarjev starega dnarja.

— Pripoveduje se, da so rekli presvitli cesar na poslednjem cesarskem balu papeževemu poslancu tako glasno, da so lahko vsi drugi poslanci slišali: „Povejte svetemu Očetu, da se morejo vselej na mene zanesti!“ Drugemu imenitnemu gospodu so rekli cesar: „Vojsko bomo imeli!“

— Angleški poslanec, lord Cowley se je vernil 10. t. m. iz Dunaja v London.

Iz Celovca. V fabriki za cigare je vse živo; že ima več ko 300 delavk v nji zaslužek in še več jih bodo najeli.

Iz Nemškega. Iz Frankobroda. Avstrijanska vlada je poslala pruski in drugim nemškim vladam pismo, v katerem je rekla, da je, ker je nevarnost pred vratmi, čas prišel, da se pripravijo zvezne terdnjave za brambo, da se izvolijo višji generali in da se prepové izvaževanje konj iz nemških držav. Če bo Avstrija prisiljena, svojo italijansko armado popolnoma za vojsko pripraviti, bo še svoj nasvet zveznemu zboru predložila, odlašajo pa zdaj še to zavoljo Prusije.

— Nemške vlade so prepovedale, konje čez nemške meje prodajati.

Iz Švajce. Švajcarski zvezni odbor je razposlal evropejskim vladam pismo, da bo Švajca, ako se vojska uname, z vso močjo branila svojo deželo in neutralnost; tako bo delala tudi z neutraliziranim delom savojske dežele. Vojaškim in dnarstvenim oblastnijam je naročeno, se za to potrebnih del lotiti. Ko bi se pokazalo, da se brez vojske nič ne dá opraviti, se bo brez odloga zvezni zbor zbral.

Iz Italije. Iz Piemonta. V Turinu govore, da pride cesar Napoleon v kratkem v to mesto.

— Podpisi za najem so bili 8. t. m. sklenjeni. Dasi-ravno je hotla vlada samo 50 milijonov frankov na pösodo

vzeti, jih je bilo vendar 60 milijonov podpisanih. — Vlada se pripravlja, armado popolnoma za vojsko pripraviti. — Mazzini je raztrosil po celem Italijanskem pismo, v katerem se zoperstavlja temu, da se mešajo Francozje v sardinske reči in govori zaničevaje o veliki slavoželjnosti majhnega ministra (Cavoura).

— V sardinskih časniki je brati, da bodo naberali za več bataljonov prostovoljcev, katerim bo Garibaldi poveljnik, — da bodo poklicali reservo, in napravili tabor na avstrijanski meji.

— Iz Parme. Pisma pripovedujejo, da so se v Parmi vojaki zarotili. Dve kompaniji lovcov ste imele vladno poslopje in stanovališa oficirjev obstopiti, 1. bataljon pešcov je imel pa ostale vojake nagovarjati, v Piemont jo potegniti. Minister Pallavicini je hotel oestro na noge stopiti, pa vojaki so bili tako razkačeni, da je bilo bolje, lepo z njimi ravnati.

— Iz Napolitanskega. V naših orožnicah (arsenalih) delajo noč in dan. Na novo se bo nabralo 18,000 rekrutov, kateri morajo do konca majnika vojaštva popolnoma vajeni biti.

Iz Francozkega. Iz Pariza. Mazzini je bil neki pretečene dni v Parizu in je imel kot žandarm preoblečen s princem Napoleonom pogovor. Sliši se, da je dobil tudi dovoljenje, po Francozkem popotovati.

— Nekdo piše iz Pariza, da princeznja Klotilda zlo hira. V Parizu kakor tudi v Turinu si šepčajo mnogo reči zavoljo tega na ušesa in pravijo, da se ji začinja tako zlo po domu tožiti, da se je za njeno zdravje bati. Toči neki princeznja cele dni solze in hrepeni le po svojih prijateljicah v Turinu. Nikakor se ne more udati v novo življenje in zdaj še le se vidi, koliko je žertovala volji svojega očeta.

— V cesarskem sklepu se bere: „Naš preljubi bratranec, princ Napoleon je nehal, kakor je sam želel, minister Algerije in kolonij biti.“ — Mnogo se govori, da bo princ Napoleon za višjega admirala izvoljen; od druge strani pa se sliši, da se hoče odpovedati vsem javnem službam in častem. Koliko je resnice v vsem tem, se še ne vé, kakor tudi to ne, ali je odstop princa Napoleona iz ministerstva v kakošni zvezi s politiko sedanjega cesarja Napoleona.

Iz Angležkega. Nekteri udje državnega zbora so sklenili, se krepko zoper prenarodbe postave za volitve v državni zbor upreti, ktere je ministerstvo nasvetovalo; s tem namerjajo, da bi sedanje ministerstvo odstopilo.

— Barka, ktera je peljala napolitanske izgnance v Ameriko, je bila od njih na širokem morju prisiljena, se v Evropo verniti in stopili so res v Irii na kopno. Sardinski poslanec v Londonu je dobil naročilo od grofa Cavoura, jih v vsaki reči podperati.

— „Times“ pravi, ko piše o že omenjenem tolaživnem pismu „Moniteurja“ nekako zabavljivo: „Menda nam ne bo nihče zameril, ako se prederznemo željo izreči, naj bi se poskerbelo, da bi nove verste mir, kakor si ga je cesar izmislil, njegovim sosedom menj stroškov prizadeval in da bi se dali Francozi pogovoriti tako, da bi mirno pod svojim tersjem in figovim drevjem sedeli, senožeti kosili in oljke prešali, strašno orodje za vojsko pa pustili v miru; samo bi nam bolj ljubo bilo, če bi se to z manjšimi stroški in z večjo varnostjo godilo.“

Iz Moldove. Iz Jaša. Tudi Moldavci so se začeli nekako za vojsko pripravljati, — za katero? ne vemo. To pa je gotovo, da je vlada ukazala 10,000 novincev nabrati in vso armado v vojaški stan postaviti. Sliši se, da jim je francozka vlada 12 kanon — v dar poslala.